

Leraren willen richting geven aan de samenleving. Dat leiderschap nemen leraren over de hele wereld op, zeker ook in coronatijd.

TEKST
Lies Van Rompaey

ILLUSTRATIE
WTD Unesco

De leraar aan het roer

Leading in crisis – Reimagining the future, dat is het thema van de wereldlerarendag dit jaar. Een evident thema, als je terugblijkt op al het innovatieve werk dat leraren in coronatijd wereldwijd verzetten. Leraren zijn geen uitvoerders van een strak schema of blinde volgers van een leerplan. Het zijn professionals die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid en van daaruit haast vanzelfsprekend leiderschap opnemen.

Vrijdag 13 maart. België gaat in lockdown. De scholen gaan dicht. Er is nog enkel opvang voorzien voor kinderen van wie de ouders niet thuis kunnen blijven. Razendsnel nemen scholen hun verantwoordelijkheid en worden online lessen of online contactmomenten met de leerlingen geïnstalleerd. Want het is niet omdat scholen sluiten dat het leren stopt. Of zoals OESO-topman Andreas Schleicher het uitdrukt: "Learning is never a place. Learning is always an activity". ICT-coördinatoren organiseren al enkele dagen

na de lockdown bijscholing voor hun collega's. Leraren maken kennis met een schat aan digitale tools, delen ervaringen, en blijven zoeken tot ze een weg vinden om ook erg kwetsbare leerlingen te bereiken. Elk op zijn eigen, vaak erg creatieve en innovatieve manier. Wanneer enkele maanden later de scholen beperkt weer open mogen, zien we gelijkaardige taferelen: directeurs en schoolteams die zorgvuldig, in overleg en met grote verantwoordelijkheidszin hun school reorganiseren en zelf bepalen, op basis van de draaiboeken >>

>> en de bezorgdheden van het team, wat er in hun school veilig en haalbaar is voor iedereen.

Leraren voelen zich verantwoordelijk voor de ontwikkeling van kinderen. Ze zijn zich bewust van de rol die ze spelen in de brede samenleving. Ze willen ook richting geven aan die samenleving. Dat leiderschap nemen leraren over de hele wereld op, zeker ook de afgelopen maanden en nog vandaag, in coronatijd dus. Ze staan aan het roer, stippelen mee de koers uit die onderwijs in de toekomst zal varen.

Reimagining the future

Om leiderschap op te nemen, of het nu crisis is of niet, moet je een toekomstvisie hebben. Je moet weten waar je met je school, collega's en leerlingen naartoe wil. Voor de meeste onderwijsmensen is het antwoord eenvoudig. Onderwijs moet leerlingen de nodige bagage geven om nu en als volwassenen op een positieve en volwaardige manier deel uit te maken van en te participeren

in onze maatschappij. Daarvoor moeten kinderen kennis opdoen, zichzelf en hun talenten leren kennen en ontwikkelen, leren samenleven met anderen in alle diversiteit. Hoe dat moet gebeuren, daar is minder consensus over en dat kan zelfs van school tot school verschillen. Net omdat onderwijs zo'n impact heeft op de toekomst van onze samenleving, levert het vaak intense en boeiende debatten op.

Dat was de afgelopen maanden niet anders. In de weken na de lockdown werd al snel gespeculeerd over de toekomst na corona en de manier waarop onderwijs voortaan zou georganiseerd worden. De wereld zou immers nooit meer dezelfde worden en ook het onderwijs brak eindelijk uit zijn muren. Dat opende perspectieven.

In Vlaanderen werden door de overheid twee commissies aangesteld om vooruit te denken en relanceplannen uit te tekenen. Een economisch relanceplan en een maatschappelijk. Interessant leesvoer met heel wat links naar de toekomst van onderwijs en heel wat onderwijsaanbevelingen.

Economische relance

Het economisch relanceplan ziet onderwijs vooral als een tool. Een middel om leerlingen 'klaar te stomen' voor de (digitale) economie. Goed uitgerust onderwijs, met een 'state-of-the-art infrastructuur', en dat slaat zowel op de gebouwen als op de didactische leerplatformen, lesmateriaal en andere hulpmiddelen, is een essentiële keuze als we Vlaanderen wendbaar en 'top of the class' willen maken. De leraar zelf komt alleen ter sprake wanneer het gaat over een versnelde digitalisering van het onderwijs. Huidig en toekomstig onderwijspersoneel moet meegenomen worden in een digitaal bad. Dat klopt ook. Een digitaal professionaliseringstraject is cruciaal. Niet alleen, zoals in het economisch relancerapport staat, om leerlingen een gepersonaliseerd leren aan te bieden wat tempo, inhoud en timing betreft. Maar ook en vooral om de leraar mee aan het roer te houden bij het bepalen van de richting die ons onderwijs moet uitgaan. Digitalisering is onvermijdelijk én biedt gigantisch veel mogelijkheden. We moeten erop inzetten. Maar het is slechts een didactische tool. Het is aan de leraar om die tool volledig te doorgronden, er de finesses van te begrijpen, om hem dan op een zorgvuldige en doordachte manier te kunnen aanwenden in zijn job.

Maatschappelijke relance versus COV-krachtlijnen

Het maatschappelijk relancerapport laat een iets andere klok horen. Het wijst op het belang van een kwaliteitsvol schoolteam in tijden van crisis. Scholen reageerden erg verschillend op de pandemie. De kwaliteit van de oplossingen die er kwamen, was wisselend. Ook onze inspraakbegeleiders ondervonden het: teams met een goede leider en een gezonde overlegcultuur kwamen sneller en beter tot een reorganisatie. Ze stelden zich creatiever, innovatiever en wendbaarder op. En vooral: de oplossingen die er kwamen, hadden een breed draagvlak. Het rapport stelt dan ook erg terecht: "Professionalisering, onderwijsinvesteringen en autonomie moeten het lerarenberoep versterken".

Die zin sluit naadloos aan op wat we twee jaar geleden vooraan in de krachtlijnen van het COV-Congres zetten onder de titel: "de leraar terug centraal zetten". Autonome leraren die vrij en krachtig onderwijzen zijn de beste garantie voor een open, democratische en weerbare maatschappij. "Voor het COV is de leraar een professional die zelfstandig 'eigen-wijze' keuzes maakt in samenspraak met het schoolteam." [...] "Leraren moeten binnen gezamenlijk gedragen kaders eigen aan de schoolcontext terug meer professionele autonomie bezitten. Niet om leraars hun zin te laten doen maar omdat zij de kracht van onderwijs uitmaken. Zij zijn het best geplaatst om vanuit hun professionaliteit en zorgvuldig opgebouwde ervaring, het moeilijk te doorgronden proces van menselijke interactie dat onderwijs in essentie is, te voltrekken". Sterke leraren, die leiding (kunnen) opnemen en vooruit kijken zijn met andere woorden volgens ons de beste garantie voor sterk en kwaliteitsvol onderwijs. En dat is tenslotte een van de belangrijkste doelen van het maatschappelijke relanceplan.

Investeringen!

De impact van sterk onderwijs kan niet onderschat worden. Daarom ook zijn er investeringen nodig. Ook dat staat in het relanceplan. Heel praktisch gaat het dan om een laptop en internettoegang voor elk kind én voor elke leraar. Om een betere onderwijsinfrastructuur en bijscholingsplan voor leraren. Allemaal zaken die ook het COV in een kaderdecreet digitalisering wil verankerd zien. Maar op een hoger niveau gaat het ook om een goed loopbaanplan voor leraren

zodat het beroep aantrekkelijk wordt én blijft en zodat de leraar zich als een autonome professional kan richten op goed lesgeven en op het boeken van zo veel mogelijk leerwinst. Ook de evolutie naar "warme" scholen met een sterke teamwerking, aandacht voor de ontwikkeling van talenten en persoonlijkheden, voor het samenleven in diversiteit staat in de aanbevelingen van de maatschappelijke relancecommissie. Het maatschappelijk relanceplan biedt met andere woorden een goede basis voor verder debat. Een debat dat wij als onderwijsvakbond mee aanzwengelen. Voor en achter de schermen, zichtbaar en onzichtbaar, maar steeds met hetzelfde doel: van scholen fantastische plaatsen maken om te leren én te werken.

Mooiste beroep ter wereld

De lerarenopleiding is in trek. De inschrijvingen vloten goed. Volgens arbeidseconomen heeft dat vooral te maken met het feit dat het lerarenberoep een veilig beroep is, met een veilig statuut en dus een goede verzekering tegen werkloosheid en financiële onzekerheid in tijden van crisis. Maar wij bekijken het graag anders. Misschien hebben de vele enthousiaste getuigenissen van leraren in de media jonge mensen ook aangespoord en gemotiveerd. Misschien heeft de daadkracht, veerkracht én creativiteit van vele leraren in hun omgeving hen aangezet om ook te kiezen voor een beroep dat een verschil kan maken in onze samenleving. Kortom, om mee vorm te geven aan dat mooiste beroep ter wereld. De relanceplannen liggen er. Ook ons plan voor de toekomst van het basisonderwijs ligt al van voor de verkiezingen op het bureau van elk parlementslid. Als we als samenleving echt willen kiezen voor onderwijs met impact en voor schoolteams die visionair verantwoordelijkheid en leiding opnemen om leerlingen "klaar te stomen" voor hun toekomst, dan moet er nu gehandeld worden zodat leraren écht leiderschap kunnen opnemen en als professional de toekomst van ons onderwijs vorm kunnen geven.

Wereldlerarendag ...

werd 26 jaar geleden opgericht door de UNESCO en de IAO, de Internationale Arbeidsorganisatie. Die dag herinnert ons aan de nog altijd erg actuele aanbeveling van 1966 over het statuut van het onderwijzend personeel. Dit staat er over de erkenning die de leraar als professional moet krijgen:

"Werken in onderwijs moet worden beschouwd als een 'profession': het is een vorm van openbare dienstverlening die van de leraren deskundige kennis vereist en gespecialiseerde vaardigheden, verworven en onderhouden door middel van rigoureuze en voortdurende studie; het vraagt ook om een gevoel van persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid voor het onderwijs en het welzijn van de leerlingen onder hun hoede." Vanuit die verantwoordelijkheid mee vorm geven aan de toekomst van onderwijs, dat is vrij en krachtig onderwijzen. Kwaliteitsvol werk om kwaliteitsvol onderwijs te realiseren voor alle kinderen, dat is onze ambitie. Gelukkige wereldlerarendag!

<http://bit.ly/WTDCOV>

